

Poročilo projekta

Ne izgublaj časa v avtu

I. Splošni podatki o prejemniku:

- naziv NVO ali neprofitne organizacije: Focus, društvo za sonaraven razvoj
- naslov: Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana
- kontaktna oseba: Marjeta Benčina
- telefon: 059 071 327
- e-pošta: marjeta@focus.si
- naslov spletne strani NVO ali neprofitne organizacije: www.focus.si

II. Številka pogodbe o sofinanciranju: 354-48/2015-3, C7560-15-408032

III. Vsebinsko poročilo o izvedenem projektu/aktivnosti za leto 2015

1) Naslov projekta, podnaslov projekta

Ne izgublaj časa v avtu, *Kolesarski zajtrk*

Don't waste time in car, Breakfast for cyclist

2) Izvleček

Na svetovni dan okolja, sta društvi [Focus](#) in [Ljubljanska kolesarska mreža](#) v okviru projekta [Ne izgublaj časa v avtu](#) organizirali kolesarsko akcijo. Njen namen je bil opozoriti na prednosti, ki jih za nas in celotno mesto prinaša izbor kolesa za transport po mestu.

Zakaj bi izgubljali čas v avtomobilu, če pa smo s kolesom hitrejši, bolj fit, bolj ekonomični in prispevamo k dvigu kakovosti življenja v mestu, so na dan okolja kolesarji ob jutranji in popoldanski konici z napisi na majčkah opozarjali voznike in njihove sopotnike v avtomobilih. Vsi kolesarji so se nato zbrali na Prešernovem trgu, kjer jih je čakal kraljevski zajtrk: palačinke, smutiji, sadje, rogljički in kava. Po najbolj prometnih vpadnicah pa so bili obešeni napisi, ki so opozarjali voznike na neracionalnost vožnje z avtomobili.

Delež kolesarskega prometa v MO Ljubljana narašča in se bliža 14 %. Še vedno previsok delež avtomobilskega prometa – 38 % pa kaže na to, da je potencialnih kolesarjev v Ljubljani še veliko. Ravno zato je potrebno nadaljevati z ukrepi za nadaljnji razvoj trajnostne mobilnosti. Na drugi strani pa smo mi tisti, ki s svojimi mobilnimi navadami soustvarjamo okolje, v katerem živimo. Nihče si ne želi živeti obdan z asfaltom in pločevino, dihat onesnažen zrak, prenašati hrup in stres prometnih zastojev. Na videz nepomembna odločitev, kako se bomo peljali do službe, ima v resnici zelo veliko težo.

Poleg tega, da promet predstavlja skoraj 30 % izpustov toplogrednih plinov, pa je velik problem onesnaženje zraka z drobnimi delci (PM10), ozonom in dušikovimi oksidi. Vse to ima negativne vplive na zdravje ljudi in posledično na kakovost bivanja. Zaradi prometa onesnažen zrak povzroča veliko predčasnih smrti, otroci pa so bolj dovzetni za bolezni dihal. Z gotovostjo pa lahko rečemo, da imata kolesarjenje in pešačenje zaradi gibanja pozitiven vpliv na zdravje, zato ju priporočajo tudi zdravstvene inštitucije.

Ljubljana je že prejela naziv Zelena prestolnica Evrope 2016, v okviru katerega je izvedla že kopico trajnostnih ukrepov. Želimo si, da bi mesto nadaljevalo s takšnimi ukrepi, da bi prebivalci prepoznali prednosti kolesarjenja in da bi Ljubljana postala ljudem še prijaznejše mesto.

Abstract

Within the project Stop wasting time in the car On World Environment Day, the associations Focus and Ljubljana Cycling Network organized a cycling campaign in Ljubljana. Its purpose was to draw attention to the advantages that the city has when people chose cycling instead of driving motor vehicles.

»Why wasting time in cars, if cycling is faster, fitter, more economical and contributes to a better quality of life in the city« was the main message of cyclists who cycled at the morning and afternoon peak time, wearing T-shirts with texts that warned drivers and their passengers in cars. After the morning traffic jam cyclists gathered on Preseren Square, where they were served delicious breakfast: pancakes, smoothies, fruit, croissants and coffee. On the busiest roads with highest congestions, signs, that reminded drivers on the irrationality of driving cars, were hung above or near roads.

The share of bicycle traffic in the Municipality of Ljubljana is increasing and approaching 14%. But a proportion of car traffic is still very high- 38% - indicating the vast potential for cycling in Ljubljana. Thus the further measures to develop a sustainable mobility need to be continued. On the other hand, we and our mobile habits are the ones who are creating an environment we live in. Nobody wants to live surrounded by asphalt and metal, breathe polluted air, endure the noise and stress of traffic jams. Seemingly trivial decisions on how will we go to work, school... in fact produce strong impacts.

In addition, traffic accounts for almost 30% of greenhouse gas emissions and it is a major problem of air pollution with fine particles (PM10), ozone and nitrogen oxides. All this emissions have negative impacts on human health and therefore on the quality of life. Traffic air pollution causes many premature deaths, children are more susceptible to respiratory diseases. Both cycling and walking have a positive impact on health, which is why it is also recommend by healthcare institutions.

Ljubljana has implemented several sustainable measures since it was awarded the title of European Green Capital 2016. We hope that the Municipality of Ljubljana will continue with such measures - so that the inhabitants recognize the benefits of cycling - and that Ljubljana becomes even more people-friendly city.

3) Ključne besede

Kolesarjenje, prevoz na delo, prometni zastoj, dan okolja, avto, onesnaženost zraka, kakovost bivanja, kolesarski zajtrk, Prešernov trg

Key words

Cycling, transport to work, traffic jam, Environmental day, car, air pollution, quality of life, breakfast for cyclists, Prešeren square

4) Kazalo

1) Naslov projekta	3
2) Izvleček	3
3) Ključne besede	4
4) Kazalo	5
5) Vsebina	6
5.1. Ozadje in splošno o projektu	6
5.2. Aktivnosti.....	7
5.2.1. Identifikacija visoko obremenjenih prometnic v MOL (brez obvoznice) in izbor območij izvedbe dogodka.....	7
5.2.2. Ozaveščevalna vožnja kolesarjev ob zastojih z napisi na hrbtni strani majic ali napisi na kolesih, prikolicah.....	10
5.3. Zaključki	12
5.4. Organizacija, »lessons learnt«	12
5.5. Komunikacija in medijske objave	12
5.5.1. Komunikacija med partnerji	12
5.5.2. Komunikacija z prostovoljci in ostalimi sodelujočimi	13
5.5.3. Komunikacija s širšo javnostjo.....	13
5.5.4. Medijske objave	13
5.5.5. Partnerji in sodelujoči.....	14
6) Priloge.....	14

5) Vsebina

5.1. Ozadje in splošno o projektu

Za perečo problematiko onesnaženosti zraka je v Ljubljani v veliki meri odgovoren promet. Prestolnica je z zapiranjem ulic za motorni promet v centru mesta naredila pomemben korak k večji kakovosti življenja v centru mesta – z omejitvijo motornih vozil je zmanjšala izvore onesnaženja, ulični prostor pa ponovno vrnila prebivalcem. Zaradi zapiranja središča in uvajanja mehkih ukrepov na vpadnicah (npr. rumeni pasovi na Celovski cesti) se je prometna obremenitev preselila na druge ceste/vpadnice. (Celoten učinek uvajanja mehkih ukrepov - upadanje voženj z avtomobilov - se namreč pokaže z zamikom.) Tako so nekatere ceste obremenjene nad svojo zmogljivostjo, kar zmanjšuje kakovost bivanja ob določenih cestah, uničuje cestno infrastrukturo in lokalno močno onesnaži okolje.

Izvedba prijavljenega dogodka se ujema tudi s cilji MOL na področju prometa, in sicer: Cilj prometne politike do leta 2015 je povečati delež hoje za 20 %, kolesarjenja za 40 %, vožnje z avtobusom za 50 % in sočasno zmanjšati število voženj z avtom za 20 %. Cilj do 2030 pa je imeti tretjino kolesarjev/pešcev, tretjino uporabnikov MPP ter le tretjino osebnih vozil v mestu. Podobni cilji so zapisani tudi v Odloku o zraku v MOL¹. V odloku se pod prometnimi ukrepi prav tako do 2020 predvideva več hoje, več kolesarjenja in več javnega prometa ter manj osebnih vozil. Kljub povečanju števila kolesarjev in rahlemu povečanju števila potnikov na LPP, je Ljubljana še daleč od ciljev zastavljenih v omenjenih dokumentih. V povprečju so avtomobili zasedeni z manj kot dvema osebama in zdi se, da vozniki lažje prenesajo podaljšanje potovalnih časov, kakor menjavo prevoznega načina. Proces, da bodo vozniki avtomobilov ugotovili, da je njihova dostopnost do določene lokacije v Ljubljani veliko boljša z uporabo trajnostnih oblik mobilnosti, je potrebno pospešiti. Ljubljana si namreč ob laskavem nazivu »Zelena prestolnica EU 2016« zagotovo ne želi vsak dan v mesto vse pločevine, ki jo prispevajo dnevni migranti, prav tako pa si ne želi postati nedostopna za vsakodnevne obiskovalce. Ta proces lahko v veliki meri pospešimo z ozaveščanjem na samem »kraju zločina«.

Z dobrim zgledom smo lahko dober vzor voznikom. Ko so v avtomobilu v prometni konici čakali na drugo ali tretjo zeleno luč zapovrstjo in ko so mimo švigali kolesarji z napisi kot so »En avto manj!« ali pa »Ne izgublaj časa v avtu!« ali »Brez emisij, brez vonj za nafto, brez obžalovanj!« ter so na ograji ali stavbi ob cesti zagledali napis »Čakaš v koloni? Skoči na kolo!«, »Tudi ti si del prometnega zastoja!«, ipd. se je najverjetneje marsikdo od njih naslednjič vprašal, kakšen smisel ima vsak dan stati v koloni. Ne le da povzroča stres, dokazano je tudi, da so ljudje v avtomobilih bolj podvrženi onesnaženosti zraka kakor kolesarji.

In katere ceste v Ljubljani so najbolj problematične? V najnovejši knjigi Onesnaženost zraka v Ljubljani² avtorji (Ogrin, Vintar Mally et al) preučujejo koncentracije dušikovih oksidov, delcev in črnega ogljika in ugotavljajo, da so poleg obvoznice najbolj problematične Dunajska, Celovška in

1 http://www.mko.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//6818/

2 http://www.siol.net/novice/znanost_in_okolje/2015/01/kje_v_ljubljani_je_zrak_najbolj_onesnazen_z_dusikovim_dioksidom.aspx

Tivolska cesta, območje ob železniški postaji ter še mnoge druge. Onesnaženost z omenjenimi izpusti je še posebej visoka ob zastojih. Zelo obremenjene ceste so tiste, na katerih znaša povprečni letni dnevni promet (PLDP) več kot 50 odstotkov ocenjene zmogljivosti za določeno kategorijo ceste, pri dani urni distribuciji prometa. Karta prometnih obremenitev v Ljubljani kaže na visoke PLDP-je na večini glavnih vpadnic (slika, vir LUZ 2005).

Namen projekta je bi: zmanjšati osebni promet v/iz mesta Ljubljana in povečati delež nemotoriziranih oblik prevoza in uporabnikov javnega prometa.

Cilji

1. Identificirati najbolj obremenjene ceste (v prometnih konicah) v Ljubljani (brez obvoznice)
2. Voznike avtomobilov, ki so obtičali v prometu ozavestiti in spodbuditi k razmišljanju o spremembi potovalnih navad.
3. Javnost obvestiti o škodljivosti izpustov iz prometa za zdravje in kakovost bivanja.

Ciljne skupine

Primarne: vozniki avtomobilov: dnevni migranti v Ljubljano in lokalno prebivalstvo, prebivalci in mimoidoči ob najbolj obremenjenih prometnicah (brez obvoznice), kolesarji in ostali udeleženci v prometu

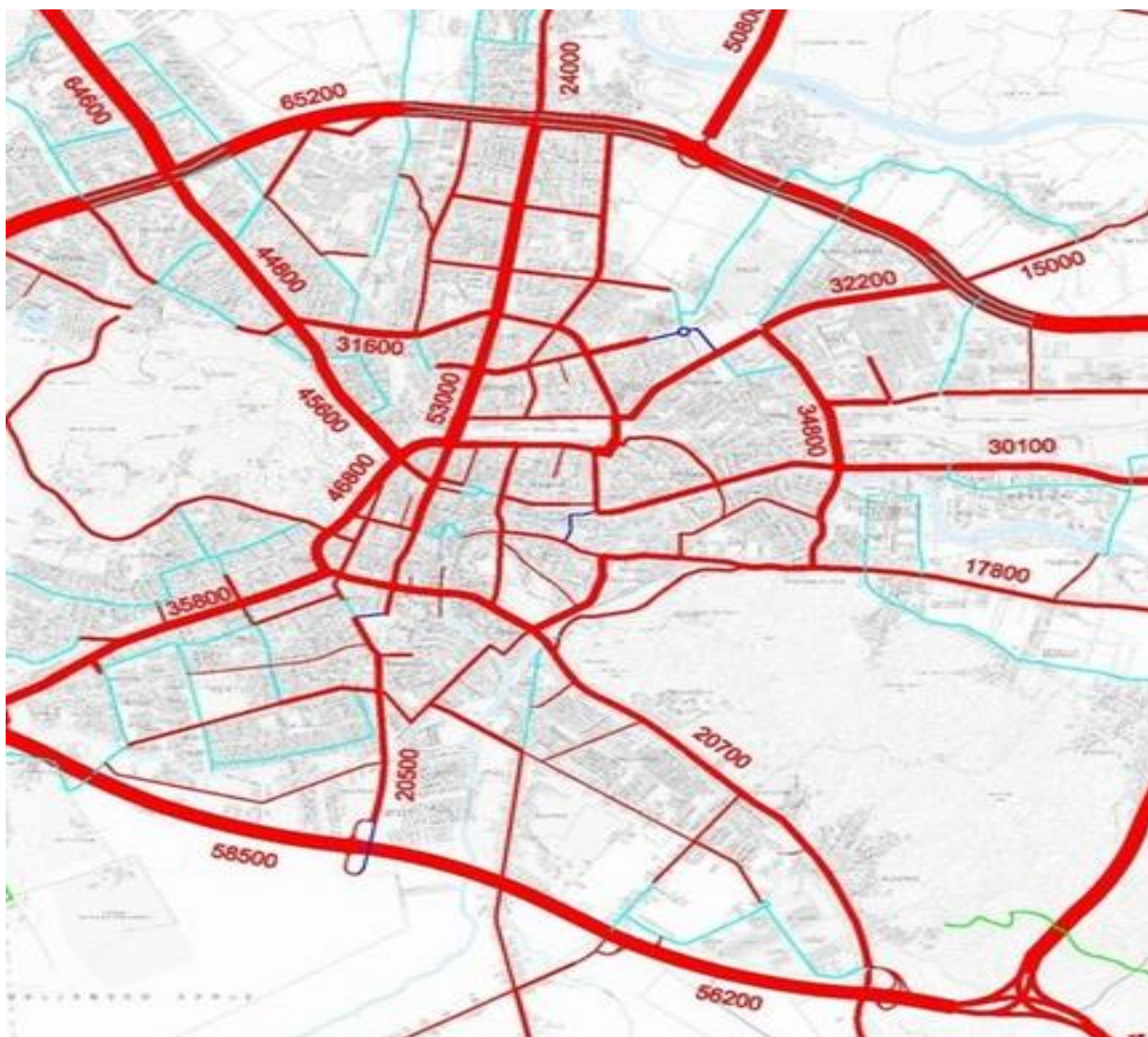
Sekundarne: mediji in ostali prebivalci MOL ter RS

Vpliv dogodka na okolje: povečanje ozaveščenosti o pomenu trajnostne mobilnosti in s tem zmanjšanje izpustov iz prometa ter potreb po prostoru, vključitev lokalnih ponudnikov hrane in pijače, koncept ponovne uporabe in manjšega ogljičnega odtisa

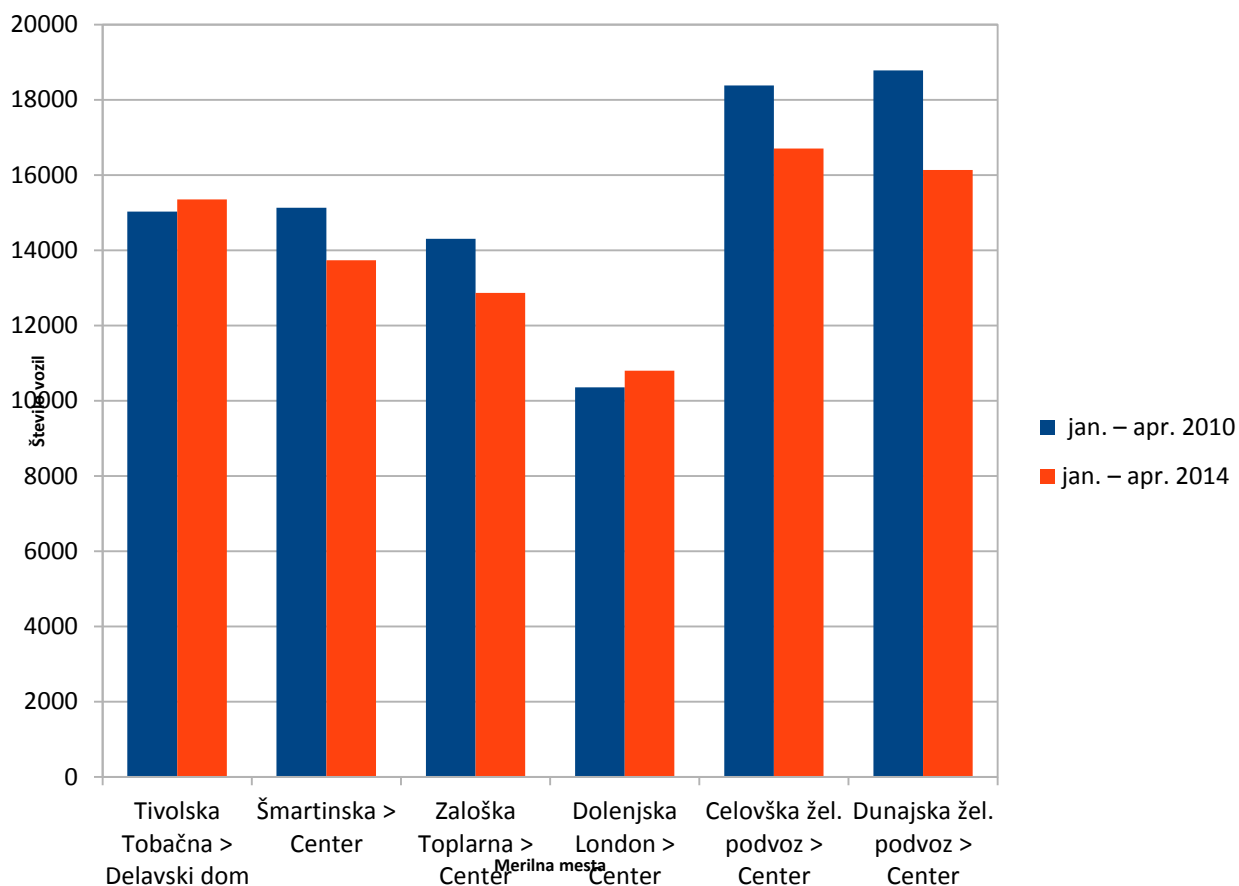
5.2. Aktivnosti

5.2.1. Identifikacija visoko obremenjenih prometnic v MOL (brez obvoznice) in izbor območij izvedbe dogodka.

Focus je identificiral prometnice, kjer so ob konicah največji zastoji. Izbor prometnic je potekal na podlagi primerjave različnih vhodnih informacij. Izhodišče je predstavljala karta prometnih obremenitev (Ogrin, Vintar Mally: Onesnaženost zraka v Ljubljani):

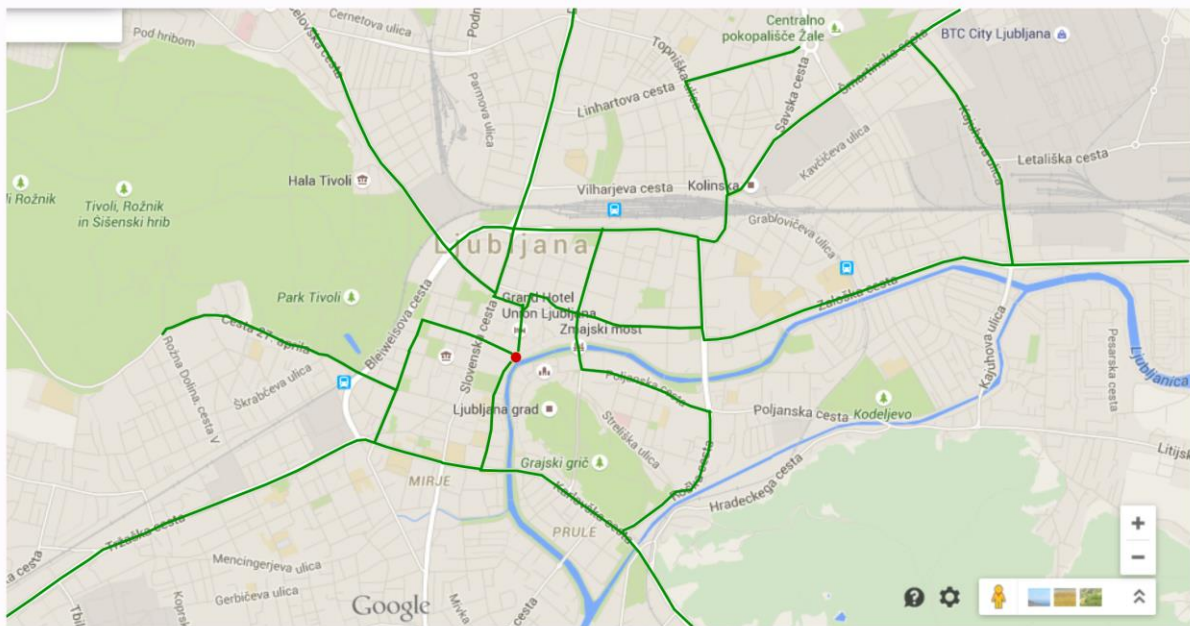

Sledilo je preverjanje na terenu. Štirinajst dni pred dogodkom smo posamezniki iz društva Focus in LKM opazovali prometne zastoje na prometnicah, kjer smo predvidevali, da bodo ti najbolj verjetni. Izkazalo se je, da največ prometnih zastojev sovpada s karto prometnih obremenitev iz l.2005 (predvsem na večjih prometnicah). Opazovanje na terenu je potrdilo čase največjih jutranjih zastojev – ti so bili med 7. in 9. uro in popoldanskih, med 15. in 17. uro. Tretji vir informacij so bili najnovejši razpoložljivi podatki o številu prometa iz leta 2014, ki smo jih primerjali s podatki o številu promet za isto obdobje v letu 2010. Ti so pokazali, da najbolj obremenjene prometnice ostajajo iste, vendar da je promet v primerjavi z letom 2010 povsod večinoma upadel, nekoliko se je povečal le na Dolenjski in Tivoljski cesti. Kot najbolj obremenjeni izstopata Dunajska in Celovška cesta.

Vir: Podatki o štetju prometa, MOL

Na podlagi teh podatkov smo izdelali karto s prometnicami, ki so ob konicah najbolj obremenjene. Karto smo priredili tako, da je služila kolesarjem, ki so sodelovali pri akciji in so lahko svojo pot v center in iz njega prilagodili predlogom iz karte. Na karti tako ni označenih zgolj 10 – 12 najbolj obremenjenih prometnic ampak so označene vse bolj obremenjene prometnice, ob katerih je možno kolesariti na poti v/iz centra.

Slika: Predlog prometnic, po katerih naj bi kolesarji kolesarili v jutranji in popoldanski konici. Rdeča pika predstavlja zborna mesto na Prešernovem trgu.

Kot najbolj obremenjene, so se izkazale: Celovška cesta, Dunajska cesta, Tržaška cesta, Tivolska cesta, Šmartinska, Zaloška, Kajuhova, Dolenjska cesta

5.2.2. Ozaveščevalna vožnja kolesarjev ob zastojih z napisi na hrbtni strani majic ali napisi na kolesih, prikolicah...

Društvo Focus in Ljubljanska kolesarska mreža sta preko socialnih omrežji in internih kontaktnih listah pozvale kolesarske privrženke, da se priključijo akciji. Vsem zainteresiranim (javilo se jih je več kot smo pričakovali) se je razdelilo majice in podalo navodila (osebno in preko elektronske pošte) za kolesarjenje na dan akcije. Kolesarji so ob jutranji in popoldanski konici vozili kolesa na obremenjenih prometnicah in nosili živo zelene majice z različnimi napisi, ki so pritegnile pozornost, še posebno, ko so avtomobili stali v kolonah in so jih ti kolesarji prehiteli. Izdelali smo 70 majic s tremi različnimi napisi:

- Ne izgublaj časa v avtu!
- En avto manj
- Brez emisij, brez vojn za nafto, brez obžalovanj

Ozaveščanje voznikov je potekalo tudi preko transparentov ob glavnih mestnih vpadnicah. Izdelanih in nameščenih je bilo šest transparentov na štirih različnih lokacijah:

- 1 - Železniški nadvoz nad Dunajsko cesto
- 2 - Železniški nadvoz nad Celovško cesto
- 3 - na stavbi ob križišču Tržaške in Tivolske ceste
- 4 - na ograji ZZV ob Zaloški cesti

1

2

3

4

Za izbrane lokacije so bila predhodno pridobljena soglasja, transparenti so bili nameščeni en dan pred dogodkom, izobešeni pa so ostali različno dolgo (najdlje 10 dni). Transparenti so bili izdelani iz različnih materialov in sicer na tak način, da se bodo vsi materiali lahko ponovno uporabili (črke se lahko odstranijo, tako da lahko podlago ponovno uporabimo), razen enega, ki pa smo ga reciklirali iz lanskega dogodka »Ulični Festival Koseze«.

5. junija, na dan okolja, so se po dogovorjenih prometnicah ob jutranji in popoldanski konici v ozaveščevalnih majčkah in z zastavicami na kolesu popeljali kolesarji. Kolesarji so se med potjo fotografirali in fotografije objavili na socialnih omrežjih. S tem se je vidnost akcije še povečala.

5.2.3. Dogodek za medije v centru mesta, kamor bodo na delo v mesto prikolesarili znani obrazi iz različnih področij.

Po jutranji konici, med 8.30 in 9.00 uro so se v centru mesta v coni za pešce na Prešernovem trgu zbrali vsi »promotorji« kolesarjenja. K akciji so bili povabljeni tudi nekateri znani obrazi iz politike (vsi poslanci, ministri, člani Državnega sveta, vidnejši predstavniki MOL), iz športa, kulture, stroke, estrade, mediji ter meščanke in meščani Ljubljane. Odziv s strani javnosti poznanih oseb ni bil pretirano velik, je pa bil odziv toliko večji s strani stroke ter meščank in meščanov. Vse udeležence smo pogostili s slastnim zajtrkom: palačinkami, kavo, lokalnimi ekološkimi jagodami in rogljički. Samo dogajanje smo popestrili s kolesom, s katerim si je lahko vsak sam izdelal svoj smoothie. Kolo so izdelali v okviru projekta Pripelji srečo v službo, s katerim ravno tako promovirajo vsakodnevno kolesarjenje na delovno mesto. Združenje sinergij je tako doprineslo tudi k večji k promociji in

odmevnosti obeh projektov. Za povečanje trajnostnosti dogodka smo se želeli izogniti plastičnim kozarcem za kavo za enkratno uporabo in smo tako kavo postregli v keramičnih skodelicah, ki smo jih sprti prali v sosednjem lokalu. Vodo smo postregli iz ljubljanskih pitnikov in promovirali pitje vode iz javnega vodovoda.

Na Prešernovem trgu se je zbralo med 250 in 300 kolesarjev – med njimi je bilo tudi veliko naključnih, tudi otrok. Razvilo se je veselo vzdušje in nova poznanstva. Dogajalo se je to, kar se v avtomobilskem mestu ne more – socialna interakcija. Na podlagi odzivov lahko trdimo, da je bila akcija uspešna – ljudje so bili navdušeni, veliko jih je izrazilo željo, da bi se morale take akcije redno ponavljati (npr. vsak petek).

5.3. Zaključki

Kolesarska akcija z ozaveščevalnimi napisi na majčkah kolesarjev, transparenti ob prometnicah in kolesarskim zajtrkom je bila vsem udeležencem in naključnim mimoidočim všeč, kar smo razbrali preko pogovorov z njimi in odzivi na socialnih omrežjih. Predvsem jim je bila zelo zabavna in pozitivna. Izkazalo se je, da je pripravljenost ljudi, da bi sodelovali na takih in podobnih akcijah, velika. Akcija je bila opazna, nekoliko provokativna, vendar zelo pozitivno sprejeta. Vsi smo se strinjali, da to ne bi smela biti enkratna akcija, in bi jo morali večkrat ponoviti. Z akcijo smo angažirali veliko ljudi, s katerimi nismo še nikoli sodelovali – ti so akcijo vzeli za svojo, saj so se močno poistovetili z njenim sporočilom.

5.4. Organizacija, »lessons learnt«

Skrbelo nas je, ali bomo dobili kritično maso kolesarjev, ki se bodo ob prometnih konicah vozili ob prometnicah. Izkazalo se je, da je to mogoče, vendar da je vse odvisno od komunikacije. Ta mora biti pravočasna, redna in dobro pripravljena/izvedena – pri tem pa so veliko vlogo odigrala socialna omrežja. Ključni so odnosi med partnerji, delitev dela. Izziv je predstavljal tudi trajnostni vidik akcije: od skodelic za kavo do izdelave transparentov z možnostjo ponovne uporabe.

Kolesarski zajtrk je bil prvi tak dogodek v Sloveniji in je požel veliko zanimanje v širši javnosti. Prav tako je bilo veliko zanimanje za kolesarske majice z napisi, ki so pošle v nekaj trenutkih. Dogodek je bil izveden v pozitivni luči (z nagrajevanjem trajnostno mobilnih in prijaznim opominjanjem voznikov), zato je izžareval veliko pozitivne energije in se ga vsekakor splača ponoviti.

5.5. Komunikacija in medijske objave

5.5.1. Komunikacija med partnerji

Komunikacija s partnerjem je potekala tekoče. Pred dogodkom so bili organizirani redni sestanki, skupaj smo izvedli tudi terenske preglede. Ves čas pa je potekala komunikacija preko e-pošte in telefona. Po samem dogodku smo izvedli t.i. debrief oz. evalvacijo dogodka preko pogovora s partnerji.

5.5.2. Komunikacija z prostovoljci in ostalimi sodelujočimi

Z naborom prostovoljcev(kolesarjev) smo pričeli približno mesec dni pred dogodkom. Najprej po internih mailing listah, nato še preko socialnih omrežij in osebnih stikov. Ko smo oblikovali potrjeno skupino prostovoljcev smo z njimi redno komunicirali preko e-pošte, telefona, z njimi smo se sestali tudi osebno. Ostale sodelujoče (vodje projekta Pripelji srečo v službo, peke palačink...) smo k sodelovanju povabili mesec dni pred dogodkom. Z njimi smo po potrebi komunicirali preko e-pošte in telefona.

5.5.3. Komunikacija s širšo javnostjo

Teden dni pred dogodkom smo poslali vabila medijem. Na spletnem omrežju Facebook smo ustvarili dogodek »Kolesarski zajtrk na Prešercu«, preko katerega smo povabili več kot 1700 uporabnikov, 270 jih je potrdilo udeležbo. Dogodek smo objavili na spletnem mestu napovednik.com in na spletnih straneh MOL. Vse sodelujoče organizacije na dogodku smo prosili za promocijo po njihovih kanalih.

5.5.4. Medijske objave

Elektronske:

- Delo, 5.6.2015: <http://www.delo.si/novice/ljubljana/akcija-ne-izgublaj-casa-v-avtu.html>
- Novice MOL: <http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna-uprava/oddelki/varstvo-okolja/projekti/96672/detail.html>
- Napovednik.com: http://www.napovednik.com/dogodek334392_kolesarski_zajtrk
- FB dogodek: <https://www.facebook.com/events/868702826533917/>
- spletna stran Focus: <http://focus.si/index.php?node=26&id=1542>
- Novičnik Okoljskega centra: http://www.okoljski-center.si/uploads/zO/Fe/zOFelt-DRxDFlzBExsL5MA/Novicnik_OC_maj_2015.pdf
- CIVITAS Ljubljana: <http://www.civitasljubljana.si/novice/ljubljana-kolesarjem-prijazno-mesto>

Tiskano:

- Glasilo Ljubljančanka, junij 2015

- Glasilo Ljubljana, junij 2015

Radio:

- Radio 1, 5.6.2015, napovednik zjutraj

- STA radio (posnetek intervjuja z Marjeto Benčina)

5.5.5. Partnerji in sodelujoči

Ljubljanska kolesarska mreža (LKM) je bila glavni partner pri izvedbi dogodka. Na dan dogodka je sodelovalo okoli 80 prostovoljcev posameznikov.

6) Priloge

- Finančno poročilo

- Pogodba o partnerstvu

- Vabila

- Kontakti znani Slovenci

- Fotografije